

ქუთაისის მუნიციპალიტეტის
ადგილობრივი ბიუჯეტის
გენდერული ანალიზი

ანალიზი განხორციელდა
ფონდი „სოხუმის“ დაკვეთით

2016 წელი

I.რეზიუმე

წინამდებარე ანგარიშში მოცემულია ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის და ადგილობრივი გენდერული პოლიტიკის კვლევა/ანალიზი გენდერული პარამეტრების გათვალისწინებით.

ქუთაისის მუნიციპალური ბიუჯეტის გენდერული ასპექტების ანალიზის ამოცანაა განისაზღვროს და წინა პლანზე წამოიწიოს არსებული სოციალური პრობლემები და ის, თუ რამდენად არის დაცული სოციალური სამართლიანობა და გენდერული თანასწორობა ადგილობრივ დონეზე, რამდენად არის უზრუნველყოფილი არსებული რესურსების ხელმისაწვდომობა საზოგადოების ყველა ჯგუფისათვის. სასურველია მათ შორის სქესის ნიშნით.

რამდენად პასუხობს ბიუჯეტი ქალების და კაცების განსხვავებულ საჭიროებებს. ეს კი თავის მხრივ, არის მუნიციპალიტეტის მართვის გაუმჯობესების პირობა.

ბიუჯეტის გენდერული ანალიზი ნიშნავს ქალებზე და მამაკაცებზე ბიუჯეტის განსხვავებული ზემოქმედების კვლევას.

ანალიზისთვის გენდერული კვლევის ინსტრუმენტების გამოყენებით განხორციელდა ქუთაისის ადგილობრივი ბიუჯეტის სხვადასხვა პროგრამების მონიტორინგი, ჩატარდა ფოკუს ჯგუფი დარგის ექსპერტების, სამოქალაქო ინსტიტუტების მონაწილეობით.

ვინაიდან ქუთაისის მუნიციპალიტეტში ადგილობრივი ბიუჯეტი ჯერ კიდევ ტრადიციული მეთოდოლოგიით დგინდება და ის ვერ იძლევა საშუალებას მკაფიოდ დაინახო და გაანალიზო მისი გენდერული ასპექტები, გადაწყდა, რომ ბიუჯეტის გენდერულობის შესწავლა და შეფასება მოხდეს ფოკუსჯგუფ-დისკუსიისა და ამ ფორმით ჩატარებული კვლევის მეშვეობით. ფოკუსჯგუფი ჩატარდა 2016 წლის 23 ივნისს. მასში 12 კომპეტენტური ადამიანი იღებდა მონაწილეობას.

წინამდებარე ანგარიშში, ფოკუსჯგუფის და სხვადასხვა პროგრამების მასალებზე დაყრდნობით, დეტალურადაა აღწერილი ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ძირითადი პროგრამების (მუხლების) გენდერული ანალიზისას გამოვლენილი ძლიერი და სუსტი მხარეები.

გენდერულმა ანალიზმა მოიცვა:

მუნიციპალიტეტის საბიუჯეტო შემოსავლები და გაწეული ხარჯები. აღინიშნა, რომ 2016 წლის ქუთაისის მუნიციპალიტეტის შემოსავლები მოსახლეობის 1 სულზე შეადგენს 460 ლარს. ის ჩამორჩება თბილისის (715,3 ლარი) და ბათუმის (635,3 ლარი) ანალოგიურ მაჩვენებელს.

განათლების, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის ხარჯები. ეს ხარჯები წინა წელთან შედარებით გაზრდილია და მათი წილი ადგილობრივ ბიუჯეტში ასეთია: განათლება -15,4%; ჯანდაცვა-1,4%, სოციალური დაცვა-5,9%.

აღინიშნა, რომ გენდერულად ძლიერ ორიენტირებულია უმწეო ადამიანების კვების პროგრამა, რომელსაც „მადლიერების სახლი“ ახორციელებს. ამასთან, აქ ადგილი აქვს თანხების უკმარისობას, არ არის სრულყოფილი სტატისტიკა. იგივე შეეხება ჩვილ ბავშვთა და დედათა სიკვდილიანობის შესახებ, რომელიც ევროპის მაჩვენებლებთან შედარებით 2-ჯერ უარესია.

სკოლამდელი და ზოგადი განათლების გენდერული ასპექტები. ამის შესახებ ითქვა, რომ განათლება და სკოლების განვითარება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ჯერ კიდევ პრობლემად რჩება პედაგოგების „დაბერება“. ჭირს ახალგაზრდა პედაგოგებისა და მათ შორის მამაკაცების მოზიდვა (მათი წილი მხოლოდ 35%).

სპორტული ღონისძიებების დანახარჯები. ბიუჯეტი ორიენტირებულია სპორტის განვითარებაზე, მაგრამ გოგონების ჩართულობა 6-ჯერ ნაკლებია, ვიდრე ბიჭების.

კულტურის სფერო. მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი უზრუნველყოფს კულტურისა და ხელოვნების სფეროში ნიჭიერი, შემოქმედი ახალგაზრდების მხარდაჭერას. გოგონებისა და ბიჭების ჩართულობაც შედარებით თანაბარია.

ინფრასტრუქტურა. ექსპერტების აზრით, გაწეული ხარჯები გენდერულად მგრძობიარეა, მაგრამ ხაზი გაესვა სტანდარტების დარღვევის მრავალი ფაქტის არსებობას.

ეკონომიკური საქმიანობა. ბიუჯეტი ითვალისწინებს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობის ხარჯებს, თუმცა ეს ხარჯები 2016 წელს საგრძნობლად შემცირებულია.

უმუშევრობის მაჩვენებელი. უმუშევრობის დონე ქუთაისში მაღალია. ექსპერტების აზრით, გენდერული დისბალანსიც არის, თუმცა სრულყოფილი სტატისტიკა მუნიციპალიტეტში არ მოიპოვება.

ადგილობრივი შრომის ბაზარი და მისი გენდერული ასპექტები. სამუშაოს მაძიებელი უმაღლესი განათლების მქონე ქალები მეტია, ვიდრე ანალოგიური განათლების მქონე კაცები. თუმცა, დიდი განსხვავება არ შეინიშნება. ზუსტი მონაცემები არ არის.

მუნიციპალიტეტის საკადრო პოლიტიკის და გენდერული თანასწორობის საკითხები. მდგომარეობა საკრებულოში მეტნაკლებად ნორმალურია, ხოლო მერიაში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე მომუშავე კაცებსა და ქალებს შორის დისბალანსი დიდია. ამასთან, ხელფასებში დიდი განსხვავება არ არის.

გენდერული პოლიტიკის ამსახველი ინფორმაციის გამჭვირვალობა და კომუნიკაცია. საკრებულოს/მერიის ვებგვერდზე საკმარისი ინფორმაცია მიმდინარე საქმიანობისა და გეგმების შესახებ, თუმცა დასაქმებული პერსონალის შესახებ ინფორმაცია ნაკლებია;

ანგარიშების სისტემა. მუნიციპალიტეტის პროგრამების შესრულების შესახებ ანგარიშებს სისტემატიურად აქვეყნებს შესაბამისი სამსახური. ამასთან, ექსპერტები გამოთქვამენ მოსაზრებას, რომ უმჯობესია პროგრამები ეფუძნებოდეს პროფესიონალურ კვლევებს. შესრულებაში დაიგეგმოს საზოგადოების მონიტორინგი და შეფასებები. გენდერული საბჭო ამ თვალსაზრისით ბევრ პრობლემას აგვარება.

დევნილთა მიმართ პოლიტიკა, როგორც მუნიციპალიტეტის გენდერული პოლიტიკის ნაწილი. დევნილებს თანაბარი წვდომა აქვთ მუნიციპალიტეტის ნებისმიერ პროგრამასთან და ცალკე დევნილების საჭიროებებზე მორგებული პროგრამა არ არის. სუსტია კოორდინაცია დევნილთა და განსახლების როგორც ადგილობრივ, ისე ცენტრალურ სტრუქტურებთან;

გენდერული პარამეტრების დასაწერად ადგილობრივი რესურსების გაზრდის პოლიტიკა.

გენდერული პოლიტიკის დანერგვის კუთხით 2016 წლის ბიუჯეტი გათვლილია, როგორც ქალების, ისე კაცების თანაბარ საჭიროებებზე. ბიუჯეტში არ არის ნაჩვენები გენდერული საკითხების პრაქტიკაში დანერგვის შესახებ. მუნიციპალიტეტის შენობაში არსებობს დარბაზი სახელწოდებით „გენდერული საკონსულტაციო საბჭო“. დამატებით სახსრების (გრანტების) მოძიება გენდერული პოლიტიკის განსახორციელებლად არც ისე აქტიურად მიმდინარეობს.

შემდეგ თავებში უფრო ვრცლად და კონკრეტულადაა აღწერილი ჩამოთვლილი საკითხები. ანგარიშის ბოლოს დართულია შესაბამისი სარეკომენდაციო წინადადებები.

II. ძირითადი ნაწილი

ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საბიუჯეტო შემოსულობები:

თბილისის შემდეგ, ქუთაისის მუნიციპალიტეტი ერთ-ერთი ყველაზე დიდია საქართველოში. 2014 წლის 5 ნოემბრის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის წინასწარი შედეგებით, ქუთაისში 197 ათასი ადამიანი ცხოვრობს. ეს არის იმერეთის რეგიონის 28%.

2016 წლის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შემოსულობებმა პროგნოზით 73,555,6. ათასი ლარი უნდა შეადგინოს, რაც მისი მოსახლეობის ერთ სულზე 460 ლარია (შედარებისათვის, ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის შემოსულობები მისი მოსახლეობის ერთ სულზე შეადგენს 715,3 ლარს, ქ. ბათუმის - 635,3 ლარს).

უნდა დადგინდეს ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ხარჯების ზოგადი გენდერული პროფილი, პირველ რიგში უნდა მოხდეს საბიუჯეტო პრიორიტეტების განსაზღვრა და მათი შედარება ე.წ. „გენდერულ ხარჯებთან“. ამ კუთხით ასეთი მდგომარეობაა:

ადგილობრივ ბიუჯეტში განათლების, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის ხარჯების თანაფარდობა: განათლება - 15,4%; ჯანდაცვა - 1,4%; სოციალური დაცვა - 5,9.

უნდა ითქვას, რომ წინა წლებთან შედარებით გაიზარდა ხარჯები განათლების, სოციალური დაცვის მიმართულებით.

უმწეო ადამიანების სასიცოცხლო საჭიროებებზე და გენდერულად ძლიერ ორიენტირებულია საზოგადოებრივი კვების პროგრამა, რომელიც 500-ზე მეტი ოჯახს მოიცავს, (სულ 800 ადამიანი). ამ პროგრამის ბენეფიციარებს წარმოადგენენ: სოციალურად დაუცველები, სხვადასხვა ჯგუფის ინვალიდები, უსახლკაროები, სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი პირები.

აღსანიშნავია, რომ ადამიანებს, რომლებსაც არ აქვთ შესაძლებლობა, საზოგადოებრივი კვების ადგილებში მიიღონ ულუფა, მომსახურება ხორციელდება საკვების ადგილზე მიტანით. ბენეფიციარებს ემსახურება ააიპ „მადლიერების სახლი“ (*მთლიანობაში, 2015 წლის მონაცემით მუნიციპალური სოციალური პროგრამების ფარგლებში დახმარებით ისარგებლა 39 140 ბენეფიციარმა*).

მიუხედავად ამისა, ექსპერტები (ჩატარებული ფოკუს-ჯგუფის შედეგებით) არასაკმარისად მიიჩნევენ ამ მიმართულებით გამოყოფილ რესურსებს. ირკვევა, რომ არ არსებობს აღნიშნული სერვისის საჭიროების მქონე ბენეფიციარების სრულყოფილი სტატისტიკა. ისინი საუბრობენ გრძელვადიანი მიზნობრივი პროგრამების დანერგვის, ასევე ამ სფეროში *მოხალისეობის ინსტიტუტის* აუცილებლობაზე.

2016 წლის ბიუჯეტში სოციალური დახმარების ხარჯები მუნიციპალური დანახარჯების 5.1%-ს პროცენტს შეადგენს (3742,0 ათასი ლარი). 2015 წელს იგი იყო - 3,4% (2226,3 ათასი ლარი)

ჯანდაცვის სფეროში ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხები 2016 წელს შეადგენს 1023, 0 ათას ლარს (მთლიანი ბიუჯეტის 1,4%). 2015 წელს მოცემული სფეროს დაფინანსება იყო 856, 3 ათასი ლარი. შესაბამისად, წინა წელთან შედარებით ეს ხარჯი გაიზარდა.

მიუხედავად არსებული ხარჯების გამოკვეთილი გენდერული ხასიათისა, რასაც ხშირად აღნიშნავენ თვითმმართველობის მესვეურნი, მუნიციპალიტეტში არ ხდება ანალიზი იმისა, თუ რამდენი ქალი და მამაკაცი ღებულობს მომსახურებას გამოყოფილი თანხების ფარგლებში, რამდენია მათი ხვედრითი წილი ადგილობრივ მოსახლეობაში და რამდენ ადამიანს სურდა მიეღო ასეთი მომსახურება. ითვლება, რომ მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად პროგრამული დახმარებით საჭიროებების და მომართვების მიხედვით

სარგებლობს ქალაქ ქუთაისში რეგისტრირებული/მცხოვრები პირი - განურჩევლად სქესისა. ანუ, პროგრამა მოიაზრება გენდერულად ნეიტრალურად, რაც ხშირ შემთხვევაში არ არის სამართლიანი. პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ამ კუთხით ქალები ბევრად სოციალურად აქტიურები არიან, ვიდრე კაცები, შესაბამისად, ამიტომ მათ უფრო მიეწოდებათ აღნიშნული სერვისები.

ასევე, არ არის ცნობილი, რამდენია ბენეფიციართა ის ნაწილი, რომელიც ერთჯერადი სოციალური დახმარების მიღმა რჩება. საამისო კვლევა არ ჩატარებულა.

იმერეთის რეგიონის თორმეტივე მუნიციპალიტეტში აღრიცხული უსახლკაროდ დარჩენილი 1574 ოჯახის უმეტესობა 927 ოჯახი, რეგისტრირებულია ქ. ქუთაისში. მოქალაქეები დაზარალებულნი არიან სხვადასხვა მიზეზით: სტიქიური უბედურებების (მეწყერი, ქარი, წყალდიდობა, დიდთოვლობა, მიწისძვრა, ხანძარი), საცხოვრებელი შენობა-ნაგებობის სიძველე, ოჯახური კონფლიქტები, იპოთეკით დაზარალებულები, ოჯახები, რომელთაც არასოდეს ჰქონიათ საცხოვრებელი ფართი და ა.შ. სამწუხაროდ, რეგიონში არ არსებობს სოციალური თავშესაფრები. ეს გენდერულად მგრძობიარე საკითხია და რეგიონის დონეზეა გადასაწყვეტი.

მოქმედი კანონმდებლობა აძლევს საშუალებას ქუთაისში რეგისტრირებულ მოქალაქეებს ისარგებლონ ჯანდაცვის პროგრამული დახმარებით, განურჩევლად სქესისა. მიუხედავად ამისა, არ არსებობს ცალკე სეგრეგირებული მონაცემები - ჰქონდა თუ არა ქალს და მამაკაცს თანაბარი ხელმისაწვდომობა მომსახურებისადმი. ანუ - რამდენმა ქალმა ისარგებლა აღნიშნული სერვისით და რამდენმა კაცმა. ამიტომ ამ შემთხვევაშიც არ შეიძლება გაკეთდეს ზუსტი დასკვნა, რამდენად თანაბრად მიუწვდებოდათ ხელი ქალებსა და მამაკაცებს აღნიშნულ სერვისზე.

ზოგადი ანალიზის საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ ბიუჯეტში ასახული პროგრამები ნამდვილად ორიენტირებულია სოციალურად დაუცველი ოჯახების ყოფითი პრობლემების გაუმჯობესებისკენ. მაგალითად: „სოციალურად დაუცველი ოჯახების ყოფითი პირობების გაუმჯობესების ხელშეწყობის პროგრამა“ მიზნად ისახავს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯისა და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანის ღირებულების ანაზღაურების თანადაფინანსებას. „სოციალურად დაუცველი ოჯახებისთვის საცხოვრებელი სახლების ავარიული სახურავების რეაბილიტაციის პროგრამა“, მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს მათ საცხოვრებელ პირობებს. ამ ნაწილში მოსახლეობის განაცხადების 60% დაკმაყოფილდა.

მთლიანობაში, ჯერ კიდევ არ შეიძლება ითქვას, რომ სრულყოფილია მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის ანალიზი, რადგანაც მკაფიოდ ვერ ვლინდება და არ ჩანს ყველა სოციალური ფენის კეთილდღეობის ზრდა. ასეთი პრაქტიკის შემოღება კი შესაძლებლობას მისცემდა მომხდარიყო თითოეული პროგრამის ეფექტის დათვლა, სამომავლოდ დანერგილიყო მოსახლეობის სასიცოცხლო საჭიროებებზე მორგებული პროგრამები.

განათლების საბიუჯეტო ხარჯების გენდერული პროფილი

მუნიციპალიტეტების მომსახურების ერთ-ერთი ძირითადი სფეროა სკოლამდელი განათლება. ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტში 37 ბაღია და მათზე გაწეული დანახარჯების ოდენობა 2016 წელს განსაზღვრულია 9 740 000 ლარით. ის წინა წელთან შედარებით 500 000 ლარით მეტია. ერთ ბაღზე საშუალოდ ყოველთვიურად საერთო თანხიდან სხვადასხვა ოდენობის თანხა მიდის. ხარჯი სტანდარტულად გათვლილი არ არის. სკოლამდელი განათლების სერვისში მოსწავლეთა საერთო რაოდენობაა 10 000 ბავშვი. ბაგა-ბაღებში მასწავლებელთა რაოდენობაა 614.

მუნიციპალიტეტიდან მოპოვებული ინფორმაციით, ფილიალების თანამშრომლებისთვის გაერთიანება ყოველწლიურად გეგმავს და ახორციელებს პროფესიულ ტრენინგების ორგანიზებას. ბაღების ყველა აღმზრდელს, ფსიქოლოგს, ლოგოპედს და ექთანს გააჩნია შესაბამისი სერტიფიკატი. აღმზრდელების მთელს შემადგენლობას გააჩნია უმაღლესი განათლება.

მისასალმებელია, რომ ბოლო წლებში შეისწავლება ინკლუზიური, შეზღუდული შესაძლებლობების და სხვა საჭიროების მქონე აღსაზრდელების რაოდენობა. გაერთიანების მონაცემებით, ფილიალებში 50-მდე შშმ/ინკლუზიური აღსაზრდელია. შშმ აღსაზრდელები საზოგადოებაში ინტეგრირების მიზნით ჩართულები არიან საერთო პროგრამებში. არ არის საკმარისი მათთვის ინკლუზიური ან ინოვაციური სასწავლო პროგრამები.

აღსანიშნავია, რომ წინასასკოლო განათლების სისტემაში კვების, ჯანდაცვის და სხვა პროგრამებზე ხარჯები გაზრდილია 500 000 ლარით. დანახარჯებმა 1 ბავშვზე 2016 წელს 2.6 ლარი შეადგინა, რაც 2015 წელთან შედარებით მცირედით არის გაზრდილი.

გაერთიანების სასწავლო-სააღმზრდელო პროგრამა ინოვაციურია - განათლების სამინისტროს მიერ შემუშავებულ ახალ პროგრამაზე დამატებულია ქართული, ტრადიციული, ეროვნული ღირებულებებით დატვირთული თემები. რაც შეეხება გენდერულ განათლებას, გასულ წელს ამ მიმართულებით ქუთაისის გენდერული საბჭოს თაოსნობით მოხდა საბავშვო ბაღების პერსონალის დატრენინგება გენდერული განათლების კუთხით.

ზოგადი განათლება

მუნიციპალიტეტში არის 39 საჯარო სკოლა, 13 კერძო სკოლა და სსიპ გიორგი კვინიტაძის სახელობის კადეტთა სამხედრო ლიცეუმი (სულ - 53).

პედაგოგების რაოდენობაა 2438 (მათ შორის: საჯარო სკოლებში დასაქმებულია: 1875 პედაგოგი, კერძო სკოლებში - 520 და სსიპ გიორგი კვინიტაძის სახელობის სამხედრო კადეტთა ლიცეუმში - 43 პედაგოგი). პედაგოგიური პერსონალის გენდერული სურათი ასეთია: მათი 65% არის ქალი; 35% - მამაკაცი (ძირითადად - სამხედრო ლიცეუმის ხარჯზე). არ შეიძლება ითქვას, რომ ხდება განსაკუთრებული ზომების მიღება *მამაკაცი მასწავლებლების მოზიდვისათვის, ახალგაზრდა პედაგოგიური კადრების აღზრდისათვის, თუმცა სხვადასხვა პროგრამები ხელს უწყობს ახალგაზრდა, ენერგიული კადრების ჩართვას.*

სკოლების განვითარებისა და საადმინისტრაციო და საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან კოორდინირებული თანამშრომლობის მიზნით, ქუთაისის მუნიციპალიტეტში ხორციელდება რიგი პროგრამები. *აღსაზრდელო და მოზარდთა შემეცნებით-საგანმანათლებლო დონის ამაღლების, ქუთაისის განათლების სფეროს წარმომადგენელთა და მოსწავლეთა საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობის ხელშეწყობის, მოსწავლეებში ქართული ხალხური სიმღერისა და ცეკვის პოპულარიზაციის მიზნით მრავალფეროვანი აქტივობებია დაგეგმილი.* საინტერესოა ქალაქის მერის სტიპენდია წარმატებული მოსწავლეებისა და სტუდენტებისათვის; საჯარო სკოლების თეატრალური ფესტივალი, სპექტაკლების ჩვენება და გამარჯვებულების გამოვლენა დაჯილდოება ნომინაციების მიხედვით; მოსწავლეთა შემოქმედებითი ოლიმპიადა; საზაფხულო ბანაკის მოწყობა საჯარო სკოლების მე-8, მე-9 და მე-10 კლასების სოციალურად დაუცველ და წარმატებულ მოსწავლეთათვის სამ ნაკადად შავი ზღვისპირეთის კურორტზე; ქალაქ ქუთაისის საჯარო სკოლების ისტორიის ბლოგის შექმნა, გამარჯვებული სკოლების დაჯილდოება და წიგნის “ჩემი სკოლის მატინე” დაბეჭდვა, ღვაწლმოსილ და წარმატებულ პედაგოგთა სამკერდე ნიშნით დაჯილდოება; მასწავლებელთა დღესთან დაკავშირებით ღვაწლმოსილ და წარმატებულ პედაგოგთა დაჯილდოება; ეროვნული სასწავლო ოლიმპიადების დასკვნითი ტურსა და საერთაშორისო ოლიმპიადებში გამარჯვებულ მოსწავლეთა და მათი პედაგოგების დაჯილდოება; საერთაშორისო კონკურსებსა და ფესტივალებზე ქუთაისელი მოსწავლეებისა და სტუდენტების დაფინანსება.

ანუ - შეიძლება თამამად ითქვას, რომ სკოლების განვითარება წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს. სასურველია ყოველწლიურად ხდებოდეს ამ პროგრამების გადახალისება ახალგაზრდების ინტერესების შესაბამისად. ამ კუთხით ადგილობრივი მმართველობის გააქტიურება იქნება აღმნიშვნელი იმისა, რომ მას აქვს ადებული ზოგადი განათლების მხარდაჭერის ინსტიტუციური პასუხისმგებლობა. არის კიდევ ერთი მწვავე პრობლემა: პედაგოგების ერთფეროვანი გენდერული (მამაკაცების სიმცირე სკოლებში) და ასაკობრივი პროფილი. მისი შედეგები მწვავე ხასიათს მიიღებს მომავალში, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ მასწავლებელთა 44 პროცენტი არის 50-ზე მეტი და საპენსიო ასაკს მიღწეული. შესაბამისად ზრუნვა ახალგაზრდა პედაგოგიურ კადრებზე, მამაკაცების მოზიდვაზე სკოლაში - მუნიციპალიტეტის ინტერესებში უნდა შედიოდეს.

სპორტულ და კულტურულ ღონისძიებებზე დანახარჯების გენდერული ბუნება

ქუთაისი დიდი სპორტული ტრადიციების ქალაქია და თვალსაჩინოა ამ სფეროში გაწეული დანახარჯები, მაგრამ ანალიზისათვის უფრო საინტერესოა მათი გენდერული შეფასება:

ქუთაისში ფუნქციონირებს სპორტის 38 სახეობის განვითარებაზე ორიენტირებული 12 სპორტული სკოლა, სადაც 4081 ბავშვია დარეგისტრირებული. მათ შორის: ბიჭი- 3416, გოგონა- 665 (5-ჯერ ნაკლები). სახეზეა აშკარა გენდერული დისბალანსი.

მიმდინარე წლის 5 თვის ანგარიშის საფუძველზე - ამ სფეროში მივლინებებისათვის გამოყოფილია - 403 866 ლარი. მათ შორის: მამაკაცებზე - 343 791 ლარი, ქალებზე - 60 115 ლარი, რაც თითქმის ექვსჯერ ნაკლებია მამაკაცების მიერ დახარჯულ თანხებზე. არსებული მონაცემები კი კითხვის ქვეშ აყენებს თვითმმართველობის მიერ არსებულ ვალდებულებას, ხელი შეუწყოს ქალებში სპორტის სხვადასხვა სახეების პოპულარიზაციას, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვას, გოგონების მეტ ჩართულობას.

კულტურის სფეროში არსებული პროგრამები უზრუნველყოფენ კულტურისა და ხელოვნების სფეროში ნიჭიერი და შემოქმედი ახალგაზრდების მხარდაჭერას, კულტურის სფეროს ღვაწლმოსილი წარმომადგენლების პოპულარიზაციას, კულტურის დღეების, გაცვლითი გასტროლების, კონკურსების, ფესტივალებისა და გამოფენების ორგანიზებას!

ჩატარებულ აქტივობებისა და ღონისძიებებში შედარებით თანაბრად ჩართულები არიან, როგორც ვაჟები, ისე გოგონები (*მიმდინარე წელს განხორციელდა საინტერესო ღონისძიებები, მათ შორის რამდენიმე მასშტაბური ხასიათის: მაგ: 2 მაისობის დღესასწაული, რომლის ორგანიზებისთვის დაიხარჯა 25 783, 80 ლარი*). ამასთან, სასურველი იქნებოდა პროგრამები და აქტივობები სხვადასხვა გენდერული ჯგუფის მეტი მხარდაჭერისათვის. მასიურ ღონისძიებებზე კარგი იქნებოდა, ასევე, ფორუმ-თეატრების მეშვეობით, ქალაქში არსებული გენდერული პრობლემების ჩვენება ფართო საზოგადოებისათვის.

ინფრასტრუქტურასა და ეკონომიკაზე გაწეული ხარჯების გენდერული ანალიზი

ინფრასტრუქტურა, ადგილობრივი ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ ორიენტირს წარმოადგენს.

ქალაქ ქუთაისის ბიუჯეტის პრიორიტეტშია ახალი ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და არსებულის რეაბილიტაცია. ამ მიმართულებით განისაზღვრა სხვადასხვა მნიშვნელოვანი პროგრამა, რომელთაგან ზოგიერთს აქვს გამოკვეთილი გენდერული ხასიათი.

თანხების განაწილება: საგზაო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგების პროგრამა. ბიუჯეტი - 14302, 7 ლარი; გზებისა და ტროტუარების მშენებლობა, რეკონსტრუქცია და მოვლა-პატრონობა - 12 127 ათასი ლარი; ცენტრალური გზებიდან მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებამდე მისასვლელი გზების კეთილმოწყობა - 997,6 ათასი ლარი; საკანალაზაციო სისტემის, ღვარსადენების, წყლის სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაცია - 537,2 ათასი ლარი; სტიქიის შედეგად სალიკვიდაციო ღონისძიებების განხორციელებისათვის - 640,0 ათასი ლარი; -პროგრამა კორპუსი, რომელიც ძირითადად მოიცავს მრავალბინიანი სახლების დაზიანებული სახურავების, სადარბაზოების, დაზიანებული წყალ-კანალიზაციის ქსელის, პარაპეტების მოწესრიგებას. საბავშვო ატრაქციონების და ძელსკამების მოწყობას 3 279,0 ათასი ლარი; - პანდუსების მოწყობა 100,0 ათასი ლარი; სოციალურად დაუცველი ოჯახებისათვის საცხოვრებელი სახლების, ავარიული სახურავების რეაბილიტაციის პროგრამა - 305,0 ათასი ლარი და სხვა).

ამკარაა, რომ გაწეული ხარჯების დიდი ნაწილი გენდერულად მგრძობიარეა და ეს მისასაღებელია. მიუხედავად ამისა, სპეციალისტები, საზოგადოების ნაწილი მიუთითებენ სტანდარტების დარღვევის საგანგაშო მასშტაბებზე, რაც მოითხოვს დანახარჯების ეფექტურობის ამაღლებაზე მეტი ყურადღების გამახვილებას. გენდერულად მგრძობიარეა სანიტარულ-ჰიგიენური პრობლემების მოგვარებისთვის გაწეული ხარჯები. ყურადღება ექცევა ნარჩენების მართვას და მის დახარისხებას. ქალაქის სხვადასხვა უბნებში დგას სპეციალური კონტეინერები პლასტმასის ბოთლების შესაგროვებლად, ეს აღსანიშნავი სიახლეა. მნიშვნელოვანია მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვის ღონისძიებები, რაც ჯერ კიდევ არ არის საკმარისი.

ეკონომიკური საქმიანობა

ეკონომიკურ საქმიანობაზე გაწეული ხარჯები განსაზღვრულია 2016 წლის გეგმით და შეადგენს 250,0 ათასი ლარს. ეს არის ბიუჯეტის: 0,3%. შედარებისთვის - 2015 წლის ფაქტიურად 1 672,0 ათასი ლარი დაიხარჯა, ანუ - ბიუჯეტის 2,6%, ანუ - 6.6-ჯერ შემცირებულია.

სტატისტიკური ინფორმაცია დასაქმების დინამიკის შესახებ მუნიციპალიტეტში ჯერჯერობით არასრულია. არასაკმარისია ოფიციალური ინფორმაცია შრომით ბაზარზე არსებული მდგომარეობის შესახებ მონაცემები ისეთ კატეგორიაზე, როგორცაა: თვითდასაქმებულები, ოჯახურ საწარმოში უსასყიდლოდ მომუშავე პირები, რომელთა მიერ ოჯახური შემოსავლი და მოგება (ფულით ან ნატურით) იქმნება ქუთაისის რეალობაში, ასეთია მაგალითად: ავეჯის წარმოება, პურ-ფუნთუშეულის და საკონდიტრო პროდუქციის წარმოება და ა. შ. თვითდასაქმებულებს უნდა მივაკუთვნოთ ის ადამიანები, რომლებიც ქუჩაში ყიდიან სიგარეტს, ასანთს, ყვავილებს, მოსიარულე ვაჭრები, ასევე ხალხური მედიცინით დაკავებულთა უმეტესობა და ა.შ.

მუნიციპალიტეტში არის მცდელობა, მოხდეს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობა. მიუხედავად ამისა, ეკონომიკაზე შემცირებული დანახარჯების პირობებში ეს ძნელი მისაღწევია. სპეციალისტების აზრით, საგრძობლად უნდა გაუმჯობესდეს კვალიფიციური კადრების მომზადება/გადამზადება, ამაღლდეს მისი ეფექტურობა, კიდევ უფრო გამარტივდეს თვითმმართველობის კომპეტენციაში შემავალი ფორმალური პროცედურები, შემცირდეს ადგილობრივი მოსაკრებლები, ეს ეხება, ძირითადად, სათამაშო ბიზნესს, მშენებლობის ნებართვებს და ა.შ. აუცილებელია ეკონომიკაზე ზეგავლენის ღრმა ანალიზი და მისი განვითარების ხელშეწყობა, რეგულაციების გადახედვა/კორექტირება.

ხშირად საუბარია იმაზე, რომ უნდა მოხდეს დარგის ექსპერტების მეტი ჩართვა, წარმოებული პროდუქციის ხარისხის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება, ხოლო ხელისუფლებამ დაგეგმოს და განახორციელოს შესაბამისი პროექტები დამწყები ბიზნესმენების დახმარებისათვის. აქტუალურია ექსპორტის ხელშეწყობა, იმპორტის ჩანაცვლება ადგილობრივი ნაწარმით, ტურიზმის მაქსიმალური მხარდაჭერა, ამისათვის ქალაქის ღირსშესანიშნაობების მეტი პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ.

ექსპერტების აზრით, უნდა დაიგეგმოს და განხორციელდეს პროექტები ადგილობრივი პროდუქციის მეტი პოპულარიზაციისათვის, როგორც შიდა, ასევე საერთაშორისო ბაზრებზე, ხელი შეეწყოს ადგილობრივ და საერთაშორისო გამოფენებზე მცირე მეწარმეთა ფართო წრეების მონაწილეობას.

უმუშევრობის მაჩვენებელი რეგიონში

სხვადასხვა ორგანიზაციის მიერ წარმოდგენილ სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით, რეგიონის მოსახლეობის 30% ითვლება თვითდასაქმებულად.

გენდერულ ჭრილში მნიშვნელოვანია კონკრეტულად იმის განსაზღვრა, თუ რამდენი ქალია დასაქმებული სამეწარმეო სფეროში (ბიზნესში). ეს არის თვითმმართველობის ორგანოებისა და სამოქალაქო საზოგადოების აქტიურობის ინდიკატორი და ავლენს იმ ინფრასტრუქტურის განვითარების აუცილებლობას, რომელიც მუნიციპალიტეტმა უნდა განახორციელოს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში. ამ მიზნით არის ადგილობრივი შრომის ბაზრის კვლევის ცალკეული მცდელობები. ანუ - **არსებობს გარკვეული სტატისტიკა, თუ რამდენი ქალია დასაქმებული სამეწარმეო სფეროში (ბიზნესში).**

ქალაქ ქუთაისის ეკონომიკური განვითარებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ქონების მართვის სამსახურის მიერ 2015-2016 წელს ჩატარებული სამეწარმეო აქტივობების კვლევის მიხედვით: პროდუქციის წარმოებაში (ლუდისა და უალკოჰოლო სასმელების, ავეჯის, პურ- პროდუქტების, პურ ფუნთუშეულის, საკონდიტრო, ხორც პროდუქტების, პლასტმასის და მუყაოს ქაღალდის ნაკეთობათა წარმოება, მშენებლობა და ა.შ.) ჩართულია: **ქალი - 35%, კაცი - 65%.**

მომსახურების სფეროში: (სასტუმრო, საზოგადოებრივი კვება, ავტოტექნომსახურება, სწრაფი სესხი, ვალუტის გაცვლა, სილამაზის სალონი, სალომბარდე მომსახურება, ინდკერვა, სხვადასხვა სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო საქმიანობები) **ქალი - 55%, კაცი - 45%.**

ვაჭრობის სფეროში: **ქალი - 63%, კაცი - 37%**

გენდერული ანალიზისთვის საინტერესოა, ხდება თუ არა ადგილობრივი შრომის ბაზრის გარდა, ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლების კვლევა:

ჩატარებული კვლევის მიხედვით, 2015 წელს **წარმოების სფეროში:** მოგების წილი იყო - **75%, ზარალი -25%;**

ვაჭრობის სფეროში, მოგების წილი - **80%, ზარალი - 20%. მომსახურების სფეროში:** მოგების წილი -**86%, ზარალი -14 %.**

გენდერული პერსპექტივების განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია, თუ რა ინფორმაცია არსებობს მოთხოვნად პროფესიებზე. გარკვევა, რომ ბიზნეს-სექტორში მოთხოვნადი კვალიფიციური პროფესიებია: ადმინისტრატორი/მენეჯერი, შეფმზარეული, მიმტანები რესტორნებში, სასტუმროს მომსახურე პერსონალი, გიდი, დურგალი, ელექტრიკოს-ენერგეტიკოსი, მეტალურგი, ქვის ხელოსანი, შემდუღებელი, ხარატი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ამ პროფესიებზე მოთხოვნას ადგილობრივი შრომის ბაზარი სრულად ვერ აკმაყოფილებს.

ადგილობრივი შრომის ბაზრის გენდერული ასპექტები

არსებობს პირობითი სტატისტიკა იმის თაობაზე - რამდენი ქალი/კაცი არის დღეს სამუშაოს მაძიებელი. ტოტალური უმუშევრობის პირობებში სამუშაოს მაძიებელი მოსახლეობის საერთო რიცხოვნობაში ყველაზე მაღალი წილი მაინც 25-34 წლის ახალგაზრდებს უჭირავს. ამ ჯგუფიდან 28.4% ქალია და 32.2% კაცი.

დასაქმებული მოსახლეობის დიდი წილი საშუალო ზოგადი განათლების მქონე ადამიანებზე მოდის. 2015 წელს დასაქმებულ ქალთა 37%-ს, ხოლო კაცთა 43%-ს საშუალო ზოგადი განათლება ჰქონდა.

უმუშევარი ქალების რიცხოვნობაში ყველაზე დიდი წილი უმაღლესი განათლების მქონე ქალებზე მოდის, ხოლო კაცებში - საშუალო ზოგადი განათლების მქონეზე. 2015 წელს უმაღლესი განათლებით იყო სამუშაოს მაძიებელ უმუშევარ ქალთა 46%-ი, ხოლო კაცების 46%-ს ჰქონდა საშუალო განათლება.

ოფიციალური სტატისტიკით, 2015 წელს, მუნიციპალიტეტში ქალების საშუალო თვიურმა ხელფასმა შეადგინა 618 ლარი, ხოლო კაცებისამ - 980 ლარი, რაც, სავარაუდოდ, არ ასახავს რეალურ სურათს.

2015-16 წლების მონაცემებით, ბიზნეს სექტორში დასაქმებულ კაცთა შრომის საშუალო თვიურმა ანაზღაურებამ 940 ლარი შეადგინა, რაც 351 ლარით აღემატება დასაქმებულ ქალთა შრომის საშუალო თვიურ ანაზღაურებას.

ქუთაისის მუნიციპალიტეტის სინამდვილეში ძნელია, იხილო შრომის ბაზრის სრული გენდერულად სეგრეგირებული სურათი. დასაქმების მაძიებელთა და დასაქმებულთა ხვედრითი წილი გენდერული პარამეტრებითა და სოციალური კუთვნილებით - უცნობია.

2015 წლის მონაცემებით, დასაქმებულ ქალთა მთლიან რიცხოვნობაში საქმიანობის სახეების მიხედვით, ქალთა ხელფასები შედარებით მაღალია ელექტროენერჯის, აირისა და წყლის წარმოება/განაწილების სფეროში, ხოლო დანარჩენ სფეროებში კაცების ანაზღაურებას 11%-ით და მეტი კვლავაც ჩამორჩება.

იმერეთის რეგიონის განვითარების სტრატეგია 2014-2021

სტრატეგიის ერთ-ერთი მიზანია რეგიონის მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფების ინტეგრაცია რეგიონის განვითარებაში. მის მისაღწევად განსაზღვრულ ამოცანებში გათვალისწინებულია გენდერული პოლიტიკის მხარდამჭერი კონკრეტული მიმართულებები, მათ შორის ისეთი ქმედითი პროგრამების და ღონისძიებების შემუშავება/განხორციელება, როგორცაა: - 1. დემოგრაფიული სიტუაციის გაუმჯობესება; 2. ახალგაზრდების ჩართვა რეგიონის განვითარების საკითხებში; 3. ახალგაზრდობის განვითარება; 4. სხვადასხვა მოწყვლადი სოციალური ჯგუფების (შშმპ, დევნილები, ხანდაზმული მოსახლეობა, ეროვნული უმცირესობები და ა.შ.) ინტეგრირება რეგიონის ცხოვრებაში; 5. შშმ პირებისთვის ადაპტირებული ინფრასტრუქტურის განვითარება და თავისუფლად გადაადგილების პირობების შექმნა; 6. ხელისუფლების როლის

გამღიერება მოსახლეობის ურთიერთანამშრომლობისა და მათი რეგიონის ცხოვრებაში ჩართულობის გაზრდაში; 7. გენდერული თანასწორობის ხელშემწყობა.

ამ სტრატეგიის განხორციელებაში წამყვანი როლი ეკუთვნის ქუთაისს და მისი მონიტორინგი სამოქალაქო სექტორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანა იქნება.

გენდერული თანასწორობა მუნიციპალური მომსახურების საკადრო სფეროში

ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო:

საკრებულოს აპარატში შტატით გათვალისწინებულ თანამდებობებზე დასაქმებულია 35 თანამშრომელი. მათ შორის: ქალი - 19, მამაკაცი - 16. აქედან საკრებულოს აპარატის უფროსი - მამაკაცია, ხოლო 4 განყოფილების უფროსიდან 3 ქალი და 1 მამაკაცია. აქ მდგომარეობა საკმაოდ კარგია.

სამაგიეროდ, დიდია დისბალანსი მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრთა რაოდენობაში და დაკავებულ თანამდებობებში. 25 წევრიდან ქალია - 3; მამაკაცი - 22. 14 თანამდებობის პირიდან 12 მამაკაცია და მხოლოდ 2 ქალი. შტატგარეშე, ანუ, შრომითი ხელშეკრულებით აყვანილი 9 თანამშრომლიდან ქალია - 6, მამაკაცი - 3.

ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია. აქ დასაქმებულთა საერთო რაოდენობაა 341. მათ შორის: მამაკაცი - 180; ქალი - 161 (წამყვანი სპეციალისტი - 66. მთავარი სპეციალისტი - 95).

თანამდებობრივი ასპექტი: ხელმძღვანელ თანამდებობებზე 99% მამაკაცებია. ქალისა და კაცის ხელფასების თანაფარდობის კოეფიციენტი მერიაში 99,93.

ამკარაა, რომ ხელფასების განაწილებაში გენდერული ბალანსი დარღვეულია და თანამდებობრივ ვერტიკალში ხელფასები მკვეთრად დიფერენცირებულია.

მუნიციპალიტეტში დასაქმებულთა შრომის საშუალო თვიური ანაზღაურება ერთ დასაქმებულზე (პრემიების ჩათვლით) 2016 წელს შეადგენს 1114,70 ლარს.

სახელფასო დანახარჯების გენდერული ასპექტი ეფუძნება ერთიდაიგივე დონის სპეციალისტი ქალისა და მამაკაცის ხელფასების შეფარდებას. ამ კუთხით არსებული მდგომარეობა ქუთაისის თვითმმართველობაში შემდეგია: სახელფასო სარგოს ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საკრებულოს თანამდებობის პირების მთლიანი ყოველთვიური ანაზღაურება არის 24950 ლარი, აქედან ქალების წილზე მოდის 3400 ლარი. რაც შეეხება საკრებულოს აპარატს, აქ ყოველთვიური სახელფასო განაკვეთის თანხა 25500 ლარია, საიდანაც ქალების სარგებელია 12000 ლარი (47%), ხოლო კაცების - 13500 ლარი (53%).

თუ ავიღებთ ქალების მიერ ინიცირებული პროგრამების და გადაწყვეტილებების სტატისტიკას, რამდენად იყო ისინი მხარდაჭერილი, ვნახავთ, რომ ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს შემადგენლობაში 3 ქალი დეპუტატია წარმოდგენილი, ქალბატონები ირმა პეტრიაშვილი, ლელა ქელბაქიანი, ნატო ქათამაძე. მათ შორის 2 საკრებულოს კომისიის თავმჯდომარეა (ირმა პეტრიაშვილი - ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს კულტურის, განათლების, ახალგაზრდობის საქმეთა და

სპორტის კომისიის თავმჯდომარე, ლელა ქელბაქიანი - ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს საფინანსო-საბიუჯეტო კომისიის თავმჯდომარე).

მათ მიერ დასმული საკითხები, არაერთი წინადადება, მოსაზრება, განცხადება აქტიურად განიხილებოდა საკრებულოს სხდომაზე, რიგი საკითხებისა იქნა მხარდაჭერილი. მაგალითად - მუნიციპალიტეტის საბავშვო ბაღებში აღსაზრდელების სიმრავლის საკითხი (*შედეგად აშენდა 3 საბავშვო ბაღი, მოხდა რიგ საბავშვო ბაღებზე ფლიგელების მიშენება*). გათვალისწინებული იქნა წინადადებები: ქუთაისში საბავშვო ბაღებში აღსაზრდელების მიღება-განთავსების საკითხი გაუმჯობესებულია.

გენდერული პოლიტიკის დანერგვისათვის მნიშვნელოვანია ინფორმაციის გამჭვირვალობის და კომუნიკაციის საკითხი; ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს/მერიის ვებგვერდებზე ინტენსიურად და ოპერატიულად ხდება ინფორმაციის განთავსება თვითმმართველობის მიერ დაგეგმილი ღონისძიებების, საკრებულოს სხდომების, საკრებულოს კომისიებისა და ფრაქციის სხდომების მუშაობის შესახებ. მიუხედავად ამისა, საკრებულოს/მერიის ოფიციალურ გვერდზე ნაკლებად ქვეყნდება ინფორმაცია გენდერულ ჭრილში (მაგ. არ ხდება დასაქმებული პერსონალის გენდერული სურათის შესახებ საზოგადოების ინფორმირება და სხვა).

ანგარიშების სისტემა. ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტში ასახულ პროგრამებს ახორციელებს შესაბამისი სამსახური, აქვს ბიუჯეტი. პროგრამა აღწერილია, განსაზღვრულია მოსალოდნელი შედეგები და შეფასების კრიტერიუმები. პროგრამის განხორციელება გაწერილია ვადებში. ამასთან, როგორც შესაბამისი სფეროების ექსპერტები აღნიშნავენ, სასურველია, ახალი პროგრამები დაფუძნებული იყოს კვლევაზე, რამდენია ამა თუ იმ სერვისის საჭიროების მქონე ბენეფიციარი, რა რესურსებია ოპტიმალური ამ საჭიროების დასაკმაყოფილებლად, როგორ დაიგეგმოს პროგრამის განხორციელების მონიტორინგი და შეფასება, ეფექტის შესწავლა, რათა სამომავლო პერსპექტივებით მაქსიმალურად სამართლიანად იქნეს გათვალისწინებული ყველა შენიშვნა და შეფასება.

თვითმმართველობაში განხორციელებულ გენდერულად სენსიტიურ ღონისძიებად შეიძლება ჩაითვალოს სამოქალაქო ინსტიტუტებთან გაფორმებული მემორანდუმები: 2013 წლის 18 დეკემბერს გაფორმდა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი ფონდ „სოხუმსა“ და ქალაქ ქუთაისის საკრებულოს შორის.

ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოსთან ფუნქციონირებს გენდერული საკონსულტაციო საბჭო, დამტკიცებული გენდერული პოლიტიკის პროგრამით. საბჭო შეიქმნა 2013 წლის 18 დეკემბერს ფონდ „სოხუმსა“ და ქუთაისის საკრებულოს შორის გაფორმებული მემორანდუმის საფუძველზე. მისი ძალისხმევით მოხდა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება გენდერული განათლების მიმართულებით.

თვითმმართველობის გენდერული კომპეტენტურობის თვალსაზრისით, ფონდი „სოხუმის“ ხელშეწყობით, ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის გენდერული საკონსულტაციო საბჭოს მიერ შემუშავდა გენდერული პოლიტიკის გეგმა. მისი გავლენით მეორე წელია ააიპ „ბაგა-ბაღების გაერთიანების“ პროგრამა ითვალისწინებს

გენდერული საკითხების განხორციელების კონტროლს. ადგილობრივ ტელევიზიაში გენდერული პოლიტიკის გეგმის ფარგლებში (ტ/კ „რიონი“) მომზადდა გადაცემა და გაიმართა დისკუსია გენდერულ თემებზე. დისკუსიაში მონაწილეობა მიიღეს ადგილობრივი თვითმმართველობისა და საკრებულოს წარმომადგენლებმა. 2016 წლის მანძილზე ქუთისის გენდერული საკონსულტაციო საბჭოს მიერ მერიისა და ფონდი „სოხუმის“ მხარდაჭერილი რამდენიმე პროექტი განხორციელდა.

მუნიციპალიტეტში დანერგილია გენდერული და შშმ პირთა მრჩევლების ინსტიტუტი: ქალაქ ქუთაისის გენდერული საკონსულტაციო საბჭოს წევრია ქალაქ ქუთაისის მერიის წარმომადგენელი; ქალაქ ქუთაისის მერიის სოციალურ საკითხთა სამსახურში არის მერიის წარმომადგენელი შშმ-პირთა საკითხებში, რომელიც ინფორმაციას შშმ პირების საჭიროებებზე აწვდის ქალაქის მერს. მოცემული ინსტიტუტები გარკვეულ გავლენას ახდენს თვითმმართველობის გენდერულ პოლიტიკაზე.

რა პუნქტებში არსებობს ბიუჯეტში ჩანაწერი „გენდერული“ და რა პროგრამებთან მიმართებაში:

-2016 წლის ბიუჯეტში პირველად გაჩნდა ჩანაწერი (ფრაზა)- „გენდერული საკითხების და მასთან დაკავშირებული პრობლემების აღქმა და ამ კუთხით მიზანმიმართული ღონისძიებების პრაქტიკაში დანერგვა“. საკრებულოსთან არსებული გენდერული საკონსულტაციო საბჭოს მიერ შემუშავდა გენდერული პოლიტიკის გეგმა 2016 წლის ადგილობრივ ბიუჯეტში გასათვალისწინებლად. შესაბამისად, ბიუჯეტში გათვალისწინებულია გენდერული მიმართულებით პრობლემების გადაწყვეტის გზები, რაც გამოიხატება ახალი პროგრამებისა და ქვეპროგრამების დამატებასა და სათანადო თანხების მოძიების თვალსაზრისით. ქუთაისის ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები ძირითადად ორიენტირებულია სოციალური, ჯანდაცვის, განათლების, სპორტის, კულტურის, ზოგადი ინფრასტრუქტურის და ქალაქის კეთილმოწყობის მიმართულებით.

იგპ-თა მიმართ პოლიტიკა, როგორც თვითმმართველობის გენდერული პოლიტიკის ნაწილი.

პროგრამები, რომლებიც ხორციელდება ადგილობრივი თვითმმართველობის მიერ, თეორიულად ხელმისაწვდომია დევნილებისათვის. იგპ-ებს შეუძლიათ სარგებლობა ყველა იმ პროგრამით, რომელიც ქალაქში ხორციელდება ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ. თუმცა არ არის ცალკე მხოლოდ მათ საჭიროებებზე მორგებული პროგრამები. სუსტია თანამშრომლობა და კოორდინაცია დევნილთა და განსახლების ადგილობრივ და ცენტრალურ სტრუქტურებთან. ნაკლებად დგას ამ კატეგორიის მოქალაქეთა ადგილობრივი ინტეგრაციის და მათი სოციალური რესურსის გამოყენების საკითხი.

საინტერესოა გენდერული პარამეტრების დასაწერად ადგილობრივი რესურსების გაზრდის პოლიტიკა - არის თუ არა გრანტების მოძიების ეფექტური სისტემა. არის თუ არა მცდელობა დონორებთან ურთიერთობის პრაქტიკის, ინვესტიციების მოზიდვის და ადგილობრივი სტრატეგიის შემუშავების, განსაკუთრებით გენდერული პოლიტიკის დანერგვის კუთხით? ქალაქ ქუთაისის 2016 წლის ბიუჯეტის პროექტები გათვლილია,

როგორც ქალების, ისე მამაკაცების საჭიროებებზე. მისასალმებელია, რომ ბიუჯეტში არსებობს ჩანაწერი (ფრაზა)- გენდერული პოლიტიკის კუთხით. მუნიციპალიტეტის შენობაში არსებობს დარბაზი სახელწოდებით: „გენდერულ საბჭოს საკონსულტაციო დარბაზი“, 2016 წლის ბიუჯეტის დაგეგმარებისას საკითხები განხილულ იქნა გენდერულ ასპექტში, თუმცა ამ ეტაპზე გენდერული პარამეტრების დასანერგად არ მიმდინარეობს გრანტების მოძიება.

ბიუჯეტის გენდერული ანალიზის ფარგლებში შესწავლილი იქნა, **რამდენად ეფექტურია ორსულთა, მეძუძურთა, ჩვილ ბავშვთა დაცვის ადგილობრივი ღონისძიებები. როგორც გაირკვა, არ არსებობს ადგილობრივი სტატისტიკა მკვდრადშობილთა და ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის შესახებ, უფრო მეტიც - ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები ზედმეტად მიიჩნევენ ამ მონაცემების შეგროვებას. თუ მოვიშველიებთ ეროვნულ სტატისტიკას, საქართველოში ბოლო 2012-2015 წლებში ბავშვთა სიკვდილიანობის კლების ტენდენციაა. მაგრამ მაჩვენებელი მაინც საგანგაშოა (განვითარებულ ქვეყნებში ყოველ ათას ცოცხლადშობილზე სიკვდილიანობის მაჩვენებელი 6-ს შეადგენს, ხოლო საქართველოში - 12-ს. ბოლო წლებში მკვდრადშობადობის კოეფიციენტი 1000 ცოცხალშობილზე იყო 10,6). ჩვილ ბავშვთა სიკვდილობის კუთხით არსებული მაჩვენებელიც ორჯერ აღემატება განვითარებულ ქვეყნებში ბავშვთა სიკვდილიანობის მონაცემებს. (2015 წელს 0-დან 5 წლამდე ასაკის 576 ბავშვი გარდაიცვალა).**

ერთი შეხედვით, საქართველოს ათასწლეულის მიზანი მიღწეული აქვს. სამიზნე წერტილი იყო აღიარებული კოეფიციენტი 16, საქართველოში სტატისტიკური მონაცემები კი 10,9 - 10,6 შორის მერყეობს. მაგრამ ეს მაინც საგანგაშო მაჩვენებელია.

სპეციალისტები მიიჩნევენ, რომ დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა მიბმულია ქვეყანაში ცხოვრების დონეზე. ეს გენდერულ ინდიკატორთა კატეგორიას მიეკუთვნება. რაც უფრო უკეთესი გახდება ცხოვრება, მით უფრო არის შანსი, შემცირდეს ჩვილ ბავშვთა და ახალშობილთა მოკვდაობის მაჩვენებელი. საერთო ფონი თუ გაუმჯობესდება, ეს აისახება ქალთა და ბავშვთა ჯანმრთელობაზე. საკითხის მოგვარება ეხება მათი აზრით, არა მარტო ჯანდაცვის სამინისტროს, არამედ კერძო სექტორს, საზოგადოებას, თვითმმართველობას. უნდა მოხდეს ქალთა უკეთესი განათლება რეპროდუქციული ჯანმრთელობის საკითხებში. მონიტორინგი, როგორია დედის ჯანმრთელობა და მისი სამედიცინო მომსახურება ორსულობის დროს. რამდენად იყო ქალის ორგანიზმი მზად ორსულობისთვის, რომ შემდეგ შვას არა მხოლოდ სიცოცხლისუნარიანი ახალშობილი, არამედ ცხოვრებისუნარიანიც, ანუ პათოლოგიისა და სხვადასხვა დეფექტების გარეშე. ექსპერტები წუხილს გამოთქვამენ იმაზე, რომ როცა თანმხლებ დაავადებას აქვს ადგილი, რამაც გარდაცვალება განაპირობა, შესაბამისად, შემთხვევის შესწავლა არ ხდება.

ცნობილია, რომ დაავადებათა ეროვნული ცენტრი გეგმავს დედათა და ბავშვთა სიკვდილიანობის რეგისტრის საპილოტე პროგრამის დაწყებას, ანუ ადგილზევე დარეგისტრირდება მონაცემები, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ამ ერთ-ერთი ყველაზე

უფრო გენდერულად სენსიტიური საკითხის მოგვარებისთვის, ამიტომ ადგილობრივი ბიუჯეტის მუხლებში უნდა აისახოს შესაბამისი ღონისძიებები ამ მიმართულებით.

III. დასკვნა

ბიუჯეტში გენდერული საკითხები არ არის ცალკე გამოყოფილი და ინტეგრირებულია ოჯახების სოციალური დაცვის პროგრამაში. მას არ გააჩნია კონკრეტული მიზნობრივი ხასიათი. მიუხედავად იმისა, რომ მსგავსი მიდგომითაც შეიძლება გენდერული საკითხების მხარდაჭერა ბიუჯეტით, მაგრამ საერთოდ, როგორც წესი, ბიუჯეტირების პროცესში მუნიციპალიტეტის მხრიდან ადგილობრივი გენდერული ჯგუფების საჭიროებების კვლევა არ ხდება. ბიუჯეტის ფორმირებისათვის მოსახლეობის საჭიროების გამოვლენა ძირითადად დაყრდნობილია იმ შეხვედრებზე, რომლებსაც ატარებენ მაჟორიტარი დეპუტატები თავიანთ მუნიციპალიტეტებში. ასევე - ბიუჯეტის ფორმირების დაწყებამდე ტარდება ორი შეჯამებელი შეხვედრა, სადაც ხდება შეგროვილი ინფორმაციის განხილვა და უკვე რეკომენდაციებად წარდგენა ადგილობრივ თვითმართველობასთან.

საჭიროებათა კვლევის პრეცედენტი შექმნილია ქუთაისი გენდერული საკონსულტაციო საბჭოს მიერ, რომელიც მესამე წელია ცდილობს, შეისწავლოს მოქალაქეთა სხვადასხვა ჯგუფის საჭიროებები და შესაბამისი რეკომენდაციები წარუდგინოს თვითმმართველობას. გამოიკვეთა, რომ პრიორიტეტების შერჩევისას ექსპერტის გამოყენება უფრო ეკონომიკური სტრატეგიის კუთხით ხდება. სადაც ისინი უფრო გრძელვადიან ხედვას იმუშავებენ, რეკომენდაციები მიდის ხელისუფლებასთან და ისინი შეძლებისდაგვარად ახდენენ მათ ასახვას ბიუჯეტებში. თუმცა სოციალური ბიუჯეტის ფორმირებისას ეს ჩართულობა ნაკლებია.

კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შეიძლება ითქვას, რომ ქუთაისის მუნიციპალიტეტში არსებობს გენდერული პრობლემების გარკვეული სპექტრი, რომელიც განპირობებულია სხვადასხვა გარემოებებით: დემოგრაფიული მდგომარეობით; შობადობის შედარებით მცირე ზრდით; სიღარიბის მაღალი ხვედრითი წილით; ახალგაზრდობის დასაქმების პრობლემებით; შედარებით მოკლევადიან ეფექტზე გათვლილი სოციალური დაცვის სისტემით; ბოლომდე მოუგვარებელი სოციალური ინფრასტრუქტურით; და სხვ. ეს და სხვა პრობლემები ზემოქმედებს ოჯახების როგორც სოციალურ, ასევე ეკონომიკურ მდგომარეობაზე და საბოლოო ჯამში წარმოშობს წინააღმდეგობებს ახალი ოჯახების შექმნასა და განვითარებაში.

ამ საკითხებისადმი ყურადღების გამახვილება მუნიციპალური ხელისუფლების ფუნქციაა და მისი საბიუჯეტო მაჩვენებლების დაგეგმვისა და განხორციელების სტრატეგიულ ორიენტირებს უნდა შეადგენდეს.

ექსპერტები მიიჩნევენ, რომ მუნიციპალიტეტისთვის შედარებით უფრო ხელმისაწვდომია იმ ოჯახების გამოვლენა, რომლებსაც ყველაზე მეტად სჭირდებათ დახმარება.

გენდერულად მნიშვნელოვანია ასევე მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება, რამდენადაც ქალები ყველაზე მეტად ამ სფეროებში არიან დასაქმებულნი. გენდერულ ჭრილში ეს არის სამოქალაქო საზოგადოების აქტიურობის ინდიკატორი და ავლენს იმ ინფრასტრუქტურის განვითარების აუცილებლობას, რომელიც მუნიციპალიტეტმა უნდა განახორციელოს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში. შრომის ბაზრის ჩატარებული ფრაგმენტული კვლევების შედეგებიც მოწმობს ამ კუთხით მუშაობის აუცილებლობას.

ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია სრულ თანხვედრაშია მსოფლიოს 15 წლიანი მდგრადი განვითარების გლობალურ მიზნებთან (მის 17 მიზანს და 169 ამოცანას ხელს აწერს 193 ქვეყანა, მათ შორის საქართველო. გენდერულ საკითხებს უშუალოდ მე-5 მიზანი ეხება. მასში ნათქვამია: „ჩვენ გადავწყვიტეთ, 2030 წლამდე დავამთავროთ სიღატაკე და შიმშილი ყველგან; ვებრძოლოთ უთანასწორობას ქვეყნებში და ქვეყნებს შორის; ვაშენოთ მშვიდობიანი, სამართლიანი და ინკლუზიური საზოგადოებები; დავიცვათ ადამიანის უფლებები და ხელი შევუწყოთ გენდერულ თანასწორობას, ქალთა და გოგონათა უფლებების რეალიზებას; უზრუნველვყოთ პლანეტისა და მისი ბუნებრივი რესურსების უწყვეტი დაცვა.

ჩვენ გადავწყვიტეთ შევქმნათ მდგრადი, ინკლუზიური და განგრძობილი ეკონომიკური ზრდის, გაზიარებული კეთილდღეობის, ყველას ღირსეული სამუშაოთი უზრუნველყოფის პირობები, ეროვნული განვითარების სხვადასხვა დონისა და შეძლებების გათვალისწინებით“. მნიშვნელოვანია, რომ ადგილობრივი ბიუჯეტის აგებისას გათვალისწინებული იქნეს მოცემული ამოცანების რეალიზებისათვის აუცილებელი ღონისძიებები. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქალების გენდერული ძალადობისაგან დაცვის ღონისძიებების მხარდაჭერა, მითუმეტეს, თვითმმართველობას ახალი საკანონმდებლო ცვლილებებით დაეკისრა პასუხისმგებლობა ძალადობის პრევენციის, მსხვერპლის დაცვის კუთხით.

როგორც ვხედავთ, ადგილობრივი ბიუჯეტი საკმარისზე მეტად არის დატვირთული სოციალური ვალდებულებებით, მაგრამ ხშირად ეს არ არის მორგებული იმ რეალურ საჭიროებებს, რომელიც გააჩნიათ ქალთა, და სხვა განსაკუთრებული საჭიროებების მქონე ჯგუფებს.

ამავე დროს, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ბიუჯეტის გენდერული პარამეტრებით აგება ხელს უწყობს საჯარო სახსრების სამართლიან და ეფექტურ განაწილებას, ბიუჯეტის დაგეგმვისას სამიზნე ჯგუფებზე ორიენტირებას. გენდერული ბიუჯეტი, ასევე, ხელს უწყობს კარგი მართვის პრონციპების გამყარებას, ანგარიშვალდებულებასა და გამჭვირვალობას. მონაცემთა გენდერულ ჭრილში აღრიცხვა კი გაზრდის ქუთაისის ბიუჯეტის გენდერულ პასუხისმგებლობას.

ჩატარებული საქმიანობის გათვალისწინებით შესაძლებელი გახდა შემდეგი სარეკომენდაციო ხასიათის წინადადებების შემუშავება:

IV. სარეკომენდაციო წინადადებები:

1. მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შედგენისას მოსახლეობის ყველა ჯგუფის სპეციფიკური საჭიროებების გენდერულ ჭრილში სრულად და სამართლიანად გასათვალისწინებლად, **უმჯობესია თვითმმართველობა დაეყრდნოს არა მხოლოდ ტერიტორიული ერთეულებიდან წარმოედგენილ და დეპუტატების მიერ შემოთავაზებულ წინადადებებს.**

საერთაშორისო პრაქტიკაში დამკვიდრებულია საჭიროებათა სოციალურ-ეკონომიკური კვლევების ჩატარება თვითონ მოსახლეობის აქტიური ჩართულობით.

ამასთან დაკავშირებით, შეიძლება გამოყენებულ იქნეს საერთაშორისო დონორთა მიერ გამოყოფილი გრანტები, მათი მოპოვება შესაძლებელია პერიოდულად გამოცხადებულ კონკურსებში მონაწილეობის გზით. ასეთ კონკურსებში მონაწილეობა შეიძლება მიიღონ თვითმმართველობებმა, ან/და NGO-ებმა, თვითმმართველობებთან ერთად.

ასეთი მიდგომით შედგენილი მუნიციპალური ბიუჯეტი, მეტად შეესაბამებოდეს იქნება საერთაშორისო სტანდარტებს, გაეროს მიერ შემუშავებული მდგრადი განვითარების გლობალურ მიზნებს და გენდერული მიმართულებით დასახულ ამოცანებს. ამისათვის, ქუთაისის მუნიციპალიტეტს ყველა წინაპირობა გააჩნია.

2. ქუთაისის მუნიციპალიტეტის ყოველწლიური ბიუჯეტის მაღალ დონეზე შემუშავება და ბოლო წლებში მიღწეული პოზიტიური შედეგების კიდევ უფრო გაუმჯობესება შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ თვითმმართველობას მისი საქმიანობის ყველა მიმართულებით **ექნება წლების მიხედვით შედარებადი საკუთარი მონაცემთა ბაზა** (რეალური სტატისტიკა). მარტო ეროვნული სტატისტიკა ყოველთვის ობიექტურად ვერ ასახავს ქალაქებში და რაიონებში არსებულ რეალურ მდგომარეობას, გამოკვეთილ ტენდენციებს.

ამის გაკეთება თვითონ ქალაქების და რაიონების, მისი მოსახლეობის ინტერესებშია. აუცილებლად უნდა იქნეს დამლეული იმის შიში, რომ ასეთ მონაცემთა ბაზას სათავისოდ და არაკეთილსინდისიერად გამოიყენებს რომელიმე პოლიტიკური პარტია ან პოლიტიკოსი.

სასურველია დაინერგოს ყოველი მმართველი პოლიტიკური გუნდის მიერ მომდევნო გუნდისთვის აღნიშნულ მონაცემთა ბაზის ოფიციალურად საჯაროდ გადაცემის პრაქტიკა.

3. როგორც გენდერული, ისე ქალაქისთვის ნებისმიერი სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების (საჭიროებების) მოგვარებისა და მართვის პროცესში კარგი იქნებოდა მოხალისეების ჩართვა. **საერთოდ, მოხალისეობის ინსტიტუტის ევროპული პრაქტიკა შესწავლასა და დანერგვას მოითხოვს.**

მოხალისეობის კარგ მაგალითებს იძლევიან ისეთი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, როგორცაა: „ბაღის კიდე“, საზოგადოება „ქუთაისელი“ და სხვები.

4. განათლების სისტემაში ახალგაზრდა პედაგოგების, უპირველესად მამაკაცების მოსაზიდად, კარგი შედეგის მოტანა შეუძლია სკოლებში კურსდამთავრებულების სავალდებულო მინიმუმ 1 წლიანი სტაჟირების შემოღებას. 25-45 წლის ასაკში საჯარო სკოლებში პედაგოგებად მუშაობის წახალისება. მაგალითად, პენსიაზე გასვლისას მოხდეს ასეთი პედაგოგებისათვის გაორმაგებული პენსიის დანიშვნა. შეიძლება კანონის ინიცირებაც.

5. მაღალი გენდერული კულტურის ოჯახში და საზოგადოებაში შემოტანის ეფექტური გზა, პირველ ეტაპზე სკოლამდელ განათლებაში ნოვაციური მეთოდებისა და ინსტრუმენტების შემოღება. ერთ-ერთი ასეთი ინოვაციური ინსტრუმენტი იქნებოდა საბავშვო ბაღების ყველა ასაკობრივი ჯგუფების აღმზრდელებად გენდერულად სათანადოდ მომზადებული კაცის და ქალის დანიშვნა. ერთ ჯგუფში 2 პედაგოგი აღმზრდელი კაცის და ქალის ერთად მუშაობა, მათი დახვეწილი ურთიერთობა და პირად მაგალითზე ბავშვების აღზრდა, ბევრ ოჯახში სამწუხაროდ, შვილების აღზრდაში არსებულ უამრავ ნაკლოვანებებს აღმოფხვრიდა. სასურველია, არ დაველოდოთ „ზემოდან“ წამოსულ რეფორმებს და მუნიციპალიტეტმა საკუთარი ინიციატივით, თვითონ შექმნას რამდენიმე პილოტური ჯგუფები და სცადოს პროფესიონალურად დამუშავებული სიახლის მოსინჯვა. თავიდან ეს არ იქნება დიდ დანახარჯებთან დაკავშირებული. წინასწარი ვარაუდით, ინიციატივის რეალიზება, რომელიც იდეალური ოჯახური აღზრდის მოდელის საბავშვო ბაღების ჯგუფებში შემოტანას ნიშნავს. გვჯერა, რომ ამ იდეის განხორციელება საინტერესო და პოზიტიურ შედეგებს მოიტანს, სკოლამდელი განათლების რეფორმაზე დიდ გავლენას იქონიებს და ქვეყანაში ახალი საუკეთესო ქართულ ტრადიციებზე დაფუძნებული გენდერული კულტურის დამკვიდრებას შეუწყობს ხელს.

6. ეკონომიკური საქმიანობის სფეროში, როგორც რიცხოვნობის, ისე ანაზღაურების თვალსაზრისით, არსებული აშკარა გენდერული დისბალანსის, ასევე უმაღლესი განათლების მქონე ქალთა უმუშევრობის შესამცირებლად, ქუთაისის თვითმმართველობამ მომავალი წლის ბიუჯეტში უნდა გაითვალისწინოს გარკვეული მიზნობრივი ხარჯები იმ NGO-თვის თანადაფინანსების გამოსაყოფად, რომლებიც პრიორიტეტულად ქალთა ბიზნესის განვითარებისკენ მიმართულ პროექტებს განახორციელებენ. პრობლემების გადასაჭრელად თვითმმართველობის, სამოქალაქო სექტორის და საერთაშორისო ორგანიზაციების მრავალწლიანი მიზანმიმართული თანამშრომლობა იქნება საჭირო.

7. ქუთაისის თვითმმართველობისა და ქალთა ფონდ „სოხუმს“ შორის გაფორმებული თანამშრომლობის მემორანდუმი, გენდერული საკონსულტაციო საბჭოს შექმნა და გენდერულ საკითხებზე ერთობლივი მუშაობა ნაყოფიერია! ეს ფაქტი მისასალმებელია. დაწყებული თანამშრომლობა მომავალშიც უნდა გაგრძელდეს და მას მომავალში მეტი მასშტაბები უნდა მიეცეს. ამ ყველაფერმა, ქუთაისის საკრებულოში და მერიაში დეპუტატების და ხელმძღვანელ თანამდებობებზე მომუშავე პირების, მათი შრომის ანაზღაურების რეალურ გენდერულ ბალანსამდე უნდა მიგვიყვანოს!

და ბოლოს, შეგახსენებთ ცნობილი ადამიანების სიტყვებს:

„შიდილება მძიმე წონის მამაკაცი მეტია, ვიდრე ქალი და ფოლადის გამოდნობაც ქალებზე უკეთ შეუძლიათ, მაგრამ ადამიანის ტვინი კუნთებს არ საჭიროებს!“ - მარგარეტ ტეტჩერი

ქალი, რომელიც ცდილობს, მამაკაცს დაემსგავსოს, ისეთივე მახინჯია, როგორც ქალაჩუნა მამაკაცი.“ - ლევ ტოლსტოი